

EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli 19. 6. 2012
COM(2012) 286 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Stratégia EÚ na roky 2012 – 2016 zameraná na odstránenie obchodovania s ľuďmi

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Stratégia EÚ na roky 2012 – 2016 zameraná na odstránenie obchodovania s ľuďmi

1. SITUÁCIA

Obchodovanie s ľuďmi je dnešná podoba zotročovania. Obete sú často násilne, pod nátlakom alebo na základe podvodu získavané, prepravované alebo zadržované vo vykorisťovateľských podmienkach, ktoré môžu zahŕňať sexuálne vykorisťovanie, nútené práce alebo služby, žobranie, trestnú činnosť alebo odoberanie orgánov¹. Predstavuje to hrubé porušovanie osobnej slobody a dôstojnosti a závažnú formu **trestnej činnosti**, ktorej dôsledky jednotlivé krajiny často nedokážu vyriešiť samy.

Obchodovanie s ľuďmi má mnoho rôznych foriem a mení sa v závislosti od sociálno-ekonomických podmienok. Zameriava sa na ženy a mužov, dievčatá a chlapcov v zraniteľnom postavení. Podľa nedávnych odhadov Medzinárodnej organizácie práce z júna 2012 vzťahujúcich sa na obdobie rokov 2002 – 2011 dosahuje počet obetí nútených prác vrátane núteného sexuálneho vykorisťovania na celosvetovej úrovni 20,9 milióna², pričom sa odhaduje, že 5,5 milióna obetí obchodovania s ľuďmi sú deti. Tieto odhady sa však považujú za umiernené.

Obchodovanie s ľuďmi je lukratívnou trestnou činnosťou, ktorá páchatelom prináša zisk vo výške niekoľkých miliárd eur ročne³.

V správe Úradu OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC) z roku 2010 sa uvádza, že 79 % identifikovaných obetí obchodovania s ľuďmi bolo vystavených sexuálnemu vykorisťovaniu, 18 % núteným prácam a 3 % iným formám vykorisťovania. Z týchto obetí bolo 66 % žien, 13 % dievčat, 12 % mužov a 9 % chlapcov⁴.

Údaje o obetiach obchodovania s ľuďmi, policajných vyšetrovaniach, trestných stíhaniach a odsúdeniach, ktoré Komisia zhromaždila v septembri 2011, sa v súčasnosti analyzujú z hľadiska pohlavia, veku, formy vykorisťovania a štátnej príslušnosti obetí⁵. Zdá sa, že predbežné výsledky sú v súlade so štatistikami uvedenými v správe UNODC. S tromi

¹ Obchodovanie s ľuďmi sa odlišuje od prevádzkačstva (nelegálneho umožnenia migrácie) tým, že je spojené s použitím sily a vykorisťovaním a že prekročenie hranice alebo fyzická preprava nie sú nevyhnutné.

² Medzinárodná organizácia práce (ILO), „ILO 2012 Global estimates of forced labour“ (Celkové odhady ILO za rok 2012 týkajúce sa nútených prác), jún 2012. V správe sa uvádza, že obchodovanie s ľuďmi je možné považovať za nútené práce, preto odhady zahŕňajú celú oblasť obchodovania s ľuďmi na účely pracovného alebo sexuálneho vykorisťovania (s. 13).

³ Odhadované celosvetové ročné zisky z obchodovania s ľuďmi a nútených prác predstavujú 31,6 miliárd USD. Z toho 15,5 miliárd USD (t. j. 49 %) sa vytvára vo vyspelých ekonomikách [zdroj: Patrick Belser, „Forced Labor and Human Trafficking: Estimating the Profits“ (Nútené práce a obchodovanie s ľuďmi: odhad ziskov), pracovný dokument, Ženeva, Medzinárodný úrad práce, 2005].

⁴ „The Globalization of Crime: A Transnational Organized Crime Threat Assessment“ (Globalizácia trestnej činnosti: hodnotenie hrozieb nadnárodnej organizovanej trestnej činnosti), UNODC, 2010.

⁵ Štatistické údaje zhromaždené Eurostatom poskytujú všeobecný prehľad na základe odpovedí, ktoré v rokoch 2008 až 2010 poskytlo všetkých 27 členských štátov.

štvrtinami registrovaných obetí sa obchodovalo na účely sexuálneho vykorisťovania (čo predstavuje zvýšenie zo 70 % v roku 2008 na 76 % v roku 2010), zvyšné obeť boli predmetom pracovného vykorisťovania (zníženie z 24 % v roku 2008 na 14 % v roku 2010), núteného žobrania (3 %) a domáceho otroctva (1 %). Informácie rozdelené podľa pohlavia poskytlo 21 členských štátov EÚ. Z týchto informácií vyplýva, že za uvedené tri roky boli obeťami obchodovania s ľuďmi hlavne ženy a dievčatá. Obete ženského pohlavia predstavovali 79 % (z toho 12 % boli dievčatá) a obeť mužského pohlavia 21 % (z toho 3 % boli chlapci). Väčšina členských štátov uviedla, že prevažná časť obetí pochádzala z EÚ, a to najmä z Rumunska, Bulharska, Poľska a Maďarska. Najviac hlásených obetí z krajín mimo EÚ pochádza z Nigérie, Vietnamu, Ukrajiny, Ruska a Číny.

Obchodovanie s ľuďmi predstavuje komplexný nadnárodný fenomén prameniacy zraniteľnosti súvisiacej s chudobou, z nedostatku demokratickej kultúry, z rodovej nerovnosti a násilia voči ženám, zo situácií počas konfliktu a po konflikte, z nedostatku sociálnej integrácie, príležitostí a pracovných miest, nedostatočného prístupu k vzdelávaniu, z detskej práce a diskriminácie.

Opatrenia EÚ v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi

Obchodovanie s ľuďmi sa výslovne zakazuje v článku 5 Charty základných práv Európskej únie.

Politické odhodlanie na úrovni EÚ riešiť problém obchodovania s ľuďmi je vyjadrené vo veľkom počte iniciatív, opatrení a programov financovania, ktoré sa v rámci EÚ aj tretích krajín začali vytvárať už v 90-tych rokoch minulého storočia⁶.

Významným krokom vpred bolo nedávne prijatie **smernice 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania**⁷. Touto smernicou sa prijíma komplexný, integrovaný prístup, ktorý sa zameriava najmä na ľudské práva a pomoc obetiam a zohľadňuje rodové aspekty. Očakáva sa, že po úplnej transpozícii členskými štátmi, ktorá sa má vykonať do 6. apríla 2013, bude mať táto smernica značný dosah. Smernica sa nezameriava len na presadzovanie práva, ale má za cieľ aj predchádzať trestným činom a zabezpečiť, aby mali obeť obchodovania možnosť zotaviť sa a znovu sa začleniť do spoločnosti.

K riešeniu problému obchodovania s ľuďmi zatiaľ prispieva viacero nástrojov EÚ v rôznych oblastiach politik⁸. Smernicu týkajúcu sa obchodovania s ľuďmi dopĺňajú právne predpisy EÚ

⁶ Oznámenie o obchodovaní so ženami na účely sexuálneho vykorisťovania [KOM(96) 567 v konečnom znení], Oznámenie o boji proti obchodovaniu s ľuďmi: jednotný prístup a návrhy akčného plánu [KOM(2005) 514 v konečnom znení], Plán EÚ osvedčených postupov, noriem a spôsobov práce pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi a jeho predchádzanie (2005/C 311/01) a pracovný dokument Komisie – Hodnotenie a monitorovanie vykonávania plánu EÚ osvedčených postupov, noriem a spôsobov práce pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi a jeho predchádzanie [KOM(2008) 657 v konečnom znení].

⁷ Smernica 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania (Ú. v. EÚ L 101, 15.4.2011).

⁸ Návrh smernice o právach obetí [KOM(2011) 275 v konečnom znení], opatrenia proti násiliu páchanému na ženách, ktorých hlavnými prvkami sú rodová rovnosť a nediskriminácia, Program EÚ v oblasti práv dieťaťa [KOM(2011) 60 v konečnom znení], Akčný plán týkajúci sa maloletých bez sprievodu [KOM(2010) 213 v konečnom znení], smernica 2009/52/ES, ktorou sa stanovujú minimálne normy pre sankcie a opatrenia voči zamestnávateľom štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členských štátov, a návrh smernice o podmienkach vstupu a pobytu

týkajúce sa práv obetí obchodovania s ľuďmi na pobyt v EÚ, sexuálneho vykorisťovania detí a sankcií proti zamestnávateľom, ktorí vedome zamestnávajú štátnych príslušníkov tretích krajín bez povolenia na pobyt. Problémom obchodovania s ľuďmi sa zaoberá aj **stratégia vnútornej bezpečnosti EÚ**⁹.

Zastrešujúci rámec vonkajšej politiky EÚ v oblasti migrácie – **globálny prístup k migrácii a mobilite**¹⁰ – zdôrazňuje dôležitosť spolupráce s tretími krajinami pôvodu, tranzitu a cieľovými krajinami, pričom sa v ňom prevencia a znižovanie nelegálnej migrácie a obchodovania s ľuďmi označujú za jeden z jej štyroch pilierov. Tohto prístupu sa pridrižiava aj **dokument z roku 2009 o konkrétnych opatreniach na posilnenie vonkajšieho rozmeru EÚ v boji proti obchodovaniu s ľuďmi**¹¹.

Problémom obchodovania s ľuďmi sa zaoberajú takisto mnohé nástroje vonkajších vzťahov, ako sú výročné správy o pokroku v kandidátskych a potenciálnych kandidátskych krajinách, plány realizácie a akčné plány týkajúce sa dialógov o liberalizácii vízového režimu s tretími krajinami, dokumenty o stratégiách jednotlivých krajín, národné a regionálne indikatívne programy a programy v rámci európskej susedskej politiky. Tento problém sa rieši aj v bilaterálnych akčných plánoch a prebiehajúcim politickom dialógu s tretími krajinami¹².

Pri takejto širokej škále legislatívnych a politických opatrení existuje riziko prekryvania a duplicity iniciatív. Cieľom tejto stratégie je preto poskytnúť súdržný rámec pre existujúce a plánované iniciatívy, určiť priority, vyplniť medzery a doplniť tak nedávno prijatú smernicu. Komisia už vymenovala koordinátorku EÚ pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorá začala vykonávať svoju činnosť v marci 2011¹³ a ktorá bude dohliadať na vykonávanie tejto stratégie. Komisia vytvorila aj webovú stránku¹⁴ venovanú boju proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorá sa pravidelne aktualizuje. Táto webová stránka plní funkciu jednotného kontaktného miesta pre odborníkov v tejto oblasti a širokú verejnosť.

Medzinárodné opatrenia

Problematike obchodovania s ľuďmi už bola venovaná veľká pozornosť aj na medzinárodnej úrovni. K najdôležitejším nástrojom patrí Palermský protokol OSN týkajúci sa obchodovania s ľuďmi a Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi¹⁵. **Napriek tomu, že všetky členské štáty by mali ratifikovať oba uvedené právne nástroje, nie všetky tak urobili.** Komisia vyzýva členské štáty, aby ratifikovali všetky relevantné medzinárodné

štátnych príslušníkov tretích krajín na účely sezónneho zamestnania [KOM(2010) 379 v konečnom znení].

⁹ Oznámenie „*Stratégia vnútornej bezpečnosti EÚ: päť krokov k bezpečnejšej Európe*“, KOM(2010) 673 v konečnom znení.

¹⁰ Oznámenie „*Globálny prístup k migrácii a mobilite*“ [KOM(2011) 743 v konečnom znení].

¹¹ 11450/5/09 REV 5, 19. november 2009 a 9501/3/11 REV 3, 4. júl 2011.

¹² Najmä v súvislosti s dialógmi o ľudských právach, ktoré sa uskutočňujú s viac ako 40 krajinami na celom svete. Dialógy o migrácii a mobilite viedli k siedmym regionálnym procesom, ktoré zahŕňajú viac ako sto krajín, a k vyše dvadsiatim bilaterálnym procesom

¹³ Medzi jej úlohy patrí riešenie naliehavej potreby zabezpečiť súdržné a koordinované strategické plánovanie na úrovni EÚ a s medzinárodnými organizáciami a tretími krajinami s cieľom riešiť tento problém komplexným spôsobom.

¹⁴ <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/index>.

¹⁵ Protokol Organizácie Spojených národov o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi, dopĺňujúci Dohovor Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu, Séria európskych zmlúv, zväzok 2237, s. 319;. Dohovor a boji proti obchodovaniu s ľuďmi (SZRE č. 197), Rada Európy, Varšava, 16.5.2005.

nástroje, dohody a právne záväzné dojednania, ktoré prispievajú k účinnosti, koordinácii a súdržnosti boja proti obchodovaniu s ľuďmi¹⁶.

2. KLÚČOVÉ PRIORITY

Európska komisia sa v tejto stratégii usiluje zamerať na **konkrétne opatrenia, ktoré podporia transpozíciu a vykonávanie smernice 2011/36/EÚ, prinesú pridanú hodnotu a doplnia prácu vykonávanú vládami, medzinárodnými organizáciami a občianskou spoločnosťou v EÚ a tretích krajinách.**

Hlavnú zodpovednosť za riešenie problému obchodovania s ľuďmi nesú členské štáty. Účelom tohto oznámenia je objasniť, ako Európska komisia zamýšľa podporovať členské štáty v tomto úsilí. Rozsudok vo veci *Rantsev/Cyprus a Rusko*¹⁷ predstavuje rozhodujúci medzník v oblasti ľudských práv, ktorý členské štáty jasne zaväzuje podniknúť potrebné kroky na riešenie rôznych aspektov obchodovania s ľuďmi. Tieto kroky zahŕňajú nábor pracovníkov, vyšetrovanie, stíhanie, ochranu ľudských práv a poskytovanie ochrany obetiam. Ak majú orgány informácie o prípade obchodovania s ľuďmi alebo o existencii rizika, že sa osoba stane obeťou takéhoto obchodovania, sú povinné vykonať potrebné opatrenia.

Opatrenia zahrnuté v tejto stratégii sú výsledkom dôkladného preskúmania už zavedených opatrení a politík, práce skupiny expertov¹⁸ a rozsiahlych konzultácií s vládami, organizáciami občianskej spoločnosti, sociálnymi partnermi, odborníkmi, medzinárodnými organizáciami, národnými spravodajcami alebo rovnocennými mechanizmami a inými zainteresovanými stranami. V stratégii sa prihliada aj na názory obetí obchodovania s ľuďmi.

Táto stratégia vymedzuje **päť priorít**, na ktoré by sa EÚ mala zamerať pri riešení problému obchodovania s ľuďmi. Načrtáva aj viaceré opatrenia, ktoré Európska komisia navrhuje vykonať v priebehu nasledujúcich piatich rokov spolu s ďalšími aktérmi vrátane členských štátov, Európskej služby pre vonkajšiu činnosť, inštitúcií EÚ, agentúr EÚ, medzinárodných organizácií, tretích krajín, občianskej spoločnosti a súkromného sektora. Ide o tieto priority:

- A. Identifikácia a ochrana obetí obchodovania s ľuďmi a pomoc týmto obetiam**
- B. Zintenzívnenie predchádzania obchodovaniu s ľuďmi**
- C. Zintenzívnenie stíhania obchodníkov s ľuďmi**
- D. Posilnenie koordinácie a spolupráce medzi kľúčovými aktérmi a posilnenie súdržnosti politík**

¹⁶ Dohovor OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, New York, 18. decembra 1979, Séria zmlúv, zväzok 1249, s. 13, Dohovor OSN o právach dieťaťa, 20. novembra 1989, Organizácia spojených národov, Séria zmlúv, zväzok 1577, s. 3, Dohovor Medzinárodnej organizácie práce (ILO) o nútenej práci, 1930 (č. 29), Dohovor ILO o zrušení nútenej práce, 1957 (č. 105), Dohovor ILO o najhorších formách detskej práce, 1999 (č. 182) a Dohovor ILO o pracovníkoch v domácnosti, 2011 (č. 189).

¹⁷ Európsky súd pre ľudské práva, *Rantsev /Cyprus a Rusko*, sťažnosť č. 25965/04, rozsudok (v konečnom znení) z 10. mája 2010.

¹⁸ Skupina expertov poskytuje Komisii poradenstvo týkajúce sa politiky a právnych predpisov a je zriadená na základe rozhodnutí Komisie, naposledy Ú. v. EÚ L 207, 12.8.2011, s. 14.

E. Zlepšovanie poznatkov o účinných reakciách na problémy objavujúce sa v súvislosti so všetkými formami obchodovania s ľuďmi.

Multidisciplinárna, súdržná politika proti obchodovaniu s ľuďmi si vyžaduje zapojenie rôznorodejšej skupiny aktérov do jej tvorby, než tomu bolo doteraz. Títo aktéri by mali zahŕňať policajných úradníkov, pohraničnú stráž, imigračných a azylových úradníkov, prokurátorov, právnikov, sudcov a súdnych úradníkov, inšpektorov v oblasti bývania, práce, zdravia, sociálnych vecí a bezpečnosti, organizácie občianskej spoločnosti, sociálnych pracovníkov a pracovníkov s mládežou, spotrebiteľské organizácie, odbory, organizácie zamestnávateľov, agentúry dočasného zamestnávania, personálne agentúry, konzulárny a diplomatický personál, ako aj ťažšie dosiahnuteľných aktérov, ako sú poručníci alebo právni zástupcovia a organizácie na podporu detí a obetí. Bolo by vhodné zapojiť aj dobrovoľníkov a osoby pracujúce v konfliktných situáciách.

2.1. PRIORITA A: Identifikácia a ochrana obetí obchodovania s ľuďmi a pomoc týmto obetiam

Identifikácia obetí obchodovania s ľuďmi nie je ľahká. Napriek tomu však osoby v mnohých oblastiach spoločnosti môžu prísť do kontaktu s takouto obeťou. Identifikovať potenciálne obeť obchodovania s ľuďmi je dôležité z toho dôvodu, aby ktokoľvek, kto sa dostane do styku s takýmito obeťami, mohol v čo najväčšej miere reagovať na „päť základných potrieb obetí“, t. j. prejavíť úctu a uznanie, poskytnúť pomoc, ochranu, prístup k spravodlivosti a odškodnenie. Umožňuje takisto policajným orgánom a orgánom činným v trestnom konaní lepšie vyšetrovať a potrestať obchodníkov s ľuďmi. Zároveň je potrebné zriadiť mechanizmy na ochranu obetí obchodovania, pomoc týmto obetiam a ich sociálne začlenenie. V súlade so smernicou z roku 2011 by táto pomoc a podpora mala vychádzať z individuálnych potrieb obete a mala by zahŕňať aspoň vhodné a bezpečné ubytovanie, materiálnu pomoc, lekárske ošetrovanie, psychologickú pomoc, poradenstvo a poskytovanie informácií, prekladateľské a tlmočnicke služby.

- (1) Opatrenie 1: Zriadenie vnútroštátnych a nadnárodných mechanizmov účinnej spolupráce pri pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi

Členské štáty by mali zabezpečiť zriadenie **formálnych, funkčných vnútroštátnych mechanizmov účinnej spolupráce pri pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi**. Tieto mechanizmy by mali vymedziť postupy na lepšiu identifikáciu, odovzdávanie príslušným orgánom, ochranu obetí a pomoc týmto obetiam a mali by zahŕňať všetky relevantné verejné orgány a občiansku spoločnosť. V rámci týchto mechanizmov by sa mali vypracovať kritériá na identifikáciu obetí, ktoré by mali používať všetky zainteresované strany. Členské štáty sa už zaviazali, že vytvoria tieto mechanizmy do **konca roka 2012** v kontexte politického cyklu EÚ pre boj proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti¹⁹.

Podľa smernice týkajúcej sa obchodovania s ľuďmi by sa obetiam takéhoto obchodovania mala poskytnúť primeraná ochrana a pomoc na základe individuálneho posúdenia rizika a potrieb. Tieto posúdenia by mali byť súčasťou vnútroštátnych mechanizmov účinnej spolupráce pri pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi. Na základe prvých skúseností z implementácie týchto vnútroštátnych mechanizmov členskými štátmi Komisia **vypracuje usmernenia** o ďalšom vývoji týchto mechanizmov do roku 2015. Mali by sa zaoberať aj

¹⁹ Dokument č. 15358/10 COSI 69.

otázkami, ako je odškodnenie obetí a ich bezpečný návrat. Je potrebné jasne vymedziť úlohy a kompetencie všetkých zúčastnených.

V súčasnosti sa cezhraničné prípady obetí zvyčajne riešia bilaterálne *ad hoc*, čo je často zdĺhavé a neefektívne. V súlade s prístupom zameraným na obeť Komisia do roku 2015 **vyvinie model nadnárodného mechanizmu účinnej spolupráce pri pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi**, ktorý bude spájať vnútroštátne mechanizmy účinnej spolupráce pri pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi na účely lepšej identifikácie, ich odovzdávania príslušným orgánom, ochrany a pomoci obetiam.

(2) Opatrenie 2: Identifikácia obetí

Komisia v súčasnosti financuje projekt, v rámci ktorého sa v roku 2014 **vypracujú usmernenia na lepšiu identifikáciu obetí obchodovania s ľuďmi**, pričom sa zohľadnia zoznamy ukazovateľov obchodovania s ľuďmi, ktoré v roku 2009 zostavili EK/ILO. Tieto usmernenia umožnia zosúladenejší prístup a uľahčia identifikáciu obetí. Mali by pomôcť aj pracovníkom v tejto oblasti pri identifikácii obetí, najmä obetí obchodovania s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania, pracovného vykorisťovania a odoberania orgánov, ako aj detí, ktoré sú obeťami obchodovania s ľuďmi.

Okrem toho, ako sa uvádza v oznámení Komisie o akčnom pláne na implementáciu Štokholmského programu, Komisia v roku 2012 **vypracuje osobitné usmernenia pre konzulárne služby a pohraničnú stráž** o identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi.

(3) Opatrenie 3: Ochrana detí, ktoré sú obeťami obchodovania s ľuďmi

Deti sa často stávajú obeťami a sú opätovne zneužívané na obchodovanie s ľuďmi. Zo štúdie, ktorú v roku 2010 vypracovala Medzinárodná organizácia pre migráciu, vyplýva, že vo vzorke 79 prípadov opätovného obchodovania 84 % predstavovali deti alebo osoby mladšie ako 25 rokov. Okrem toho v 18 % prípadov sa maloletý znovu stal obeťou obchodovania s ľuďmi, keď dosiahol dospelosť. Z toho vyplýva, že maloletí, ktorí boli obeťami obchodovania s ľuďmi, sú vystavení riziku, že sa v dospelosti opäť stanú obeťami takéhoto obchodovania²⁰.

Právne predpisy EÚ stanovujú povinnosť ochrany detských obetí a pomoci a podpory takýmto obetiam²¹. Komplexné systémy ochrany zohľadňujúce potreby detí, ktoré zabezpečujú medziagentúrnu a multidisciplinárnu koordináciu, sú rozhodujúce pri napĺňaní osobitných potrieb rôznych skupín detí vrátane detí, ktoré boli obeťami obchodovania s ľuďmi. S cieľom zabezpečiť lepšiu ochranu detí bude Komisia **v roku 2014 financovať vypracovanie usmernení o systémoch ochrany detí**.

Členské štáty by mali **posilniť systémy ochrany detí** v súvislosti s obchodovaním s ľuďmi a zabezpečiť, pokiaľ je to v najlepšom záujme dieťaťa, bezpečný a trvalý návrat detí do

²⁰ Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM), „The Causes and Consequences of Re-trafficking: Evidence from the IOM Human Trafficking Database“ (Príčiny a dôsledky opätovnej viktimizácie: dôkazy vyplývajúce z údajov databázy IOM o obchodovaní s ľuďmi), 2010.

²¹ Smernica 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania a smernica 2011/92/EÚ o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV.

krajiny pôvodu, či už v EÚ alebo mimo nej, a zabrániť tomu, aby sa tieto deti znovu stali obeťami obchodovania.

Pokiaľ ide o obchodovanie s deťmi, v súčasnosti v členských štátoch neexistuje jednotné vymedzenie poručníka a/alebo zástupcu²² a ich úlohy, kvalifikácia a chápanie ich právomocí sa v jednotlivých členských štátoch líšia²³. Komisia má v úmysle vypracovať spolu s Agentúrou Európskej únie pre základné práva v roku 2014 **model najlepších postupov, pokiaľ ide o úlohu poručníkov a/alebo zástupcov detských obetí obchodovania s ľuďmi.**

(4) Opatrenie 4: Poskytovanie informácií o právach obetí

Korešpondencia z minulých rokov adresovaná Komisii poukazuje na problémy, s ktorými sa jednotlivé osoby stretávajú pri kontaktovaní príslušných orgánov alebo organizácií v snahe získať jasné informácie o svojich právach na pomoc a zdravotnú starostlivosť, práve na povolenie na pobyt a pracovných právach, práve na prístup k spravodlivosti, práve na právneho zástupcu a o možnostiach uplatniť si nárok na odškodnenie.

S cieľom informovať obeť o ich právach a pomôcť im pri ich účinnom výkone Komisia v roku 2013 poskytne jasné, užívateľsky ústretové informácie o pracovných a sociálnych právach, právach obetí a migrantov, ktoré obetiam obchodovania s ľuďmi zaručujú právne predpisy EÚ²⁴. V nadväznosti na to Komisia v roku 2014 pomôže členským štátom pri poskytovaní a šírení podobných informácií na vnútroštátnej úrovni.

2.2. PRIORITA B: Zintenzívnenie predchádzania obchodovaniu s ľuďmi

Koherentný prístup k predchádzaniu musí zahŕňať trestné stíhanie páchatel'ov a ochranu obetí a riešiť všetky aspekty obchodovania s ľuďmi. Je potrebné zintenzívniť prevenciu s prihliadnutím na hlavné príčiny zraniteľnosti osôb voči obchodovaniu s ľuďmi. Riešenie týchto príčin by malo byť kľúčovým prvkom predchádzania obchodovaniu s ľuďmi v EÚ a v tretích krajinách.

(1) Opatrenie 1: Porozumenie dopytu a jeho znižovanie

Výmena osvedčených postupov môže pomôcť znížiť dopyt po všetkých formách obchodovania s ľuďmi vrátane sexuálneho vykorisťovania. Mala by sa opierať o prácu vykonanú v oblastiach, ako sú kampane na zvýšenie verejného povedomia zameraných na spotrebiteľov a užívateľov služieb, sociálna zodpovednosť podnikov, kódexy správania²⁵,

²² Skupina expertov EÚ pre maloletých bez sprievodu, zasadnutie z 21. júna 2011 týkajúce sa opatrovnictva detí bez sprievodu.

²³ Pozri aj: Agentúra Európskej únie pre základné práva, „Obchodovanie s deťmi v EÚ – výzvy, perspektívy a osvedčené postupy“, júl 2009.

²⁴ Tieto informácie obsahujú aj práva vyplývajúce zo smernice 2004/81/ES o povoleniach na trvalý pobyt, vydávaných štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú obeťami nezákonného obchodovania s ľuďmi. Potenciál tejto smernice sa v súčasnosti nevyužíva v plnej miere, pričom nedostatok informovanosti obetí o ich právach predstavuje jednu z hlavných problémových oblastí. Komisia iniciovala štúdiu zameranú na analýzu opatrení, ktoré sa uplatňujú v súčasnosti, a systémov ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré jednotlivé členské štáty používajú na základe smernice. Cieľom tejto štúdie je zistiť, či pomerne rôznorodé opatrenia, ktoré sa v súčasnosti uplatňujú v jednotlivých členských štátoch, bránia zosúladenému a efektívnemu prístupu k riešeniu problému obchodovania s ľuďmi. <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/index>, <http://ec.europa.eu/immigration> a <http://e-justice.europa.eu>.

²⁵ Napr. kampaň „Nakupujte zodpovedne“ Medzinárodnej organizácie pre migráciu: <http://www.buyresponsibly.org>.

obchodné a ľudské práva a iniciatívy zamerané na odstránenie obchodovania s ľuďmi z dodávateľských reťazcov podnikov.

Na získanie lepších poznatkov v súvislosti s úsilím o zníženie dopytu bude Komisia v roku 2013 v rámci siedmeho rámcového programu financovať **výskum zameraný na znížovanie dopytu po službách a tovaroch produkovaných obeťami obchodovania s ľuďmi** vrátane obetí, s ktorými sa obchoduje na účely sexuálneho vykorisťovania a osobitných kategórií obetí, ako sú deti, **a ponuky takýchto služieb a tovarov**. Tento výskum poskytne podklady pre správu, ktorú Komisia predloží v roku 2016 a ktorá sa bude týkať právnych opatrení, ktoré niektoré členské štáty vykonali na ustanovenie využívania služieb obetí obchodovania s ľuďmi ako trestného činu²⁶.

(2) Opatrenie 2: Podpora zriadenia platformy súkromného sektora

Pri znižovaní dopytu po obchodovaní s ľuďmi a vytváraní dodávateľských reťazcov, ktoré takéto obchodovanie nezahŕňajú, má zásadný význam aj spolupráca so súkromným sektorom.

V roku 2014 sa zriadi **Európska obchodná koalícia proti obchodovaniu s ľuďmi**. Cieľom tejto koalície bude zlepšiť spoluprácu s podnikmi a inými zainteresovanými stranami, reagovať na vznikajúce výzvy a rokovať o opatreniach na predchádzanie obchodovaniu s ľuďmi, najmä vo vysokorizikových sektoroch. Komisia má v úmysle v spolupráci s touto koalíciou vyvinúť v roku 2016 **modely a usmernenia týkajúce sa znížovania dopytu** po službách poskytovaných obeťami obchodovania s ľuďmi, a to najmä vo vysokorizikových sektoroch, ako je sexuálny priemysel, poľnohospodárstvo, stavebníctvo a cestovný ruch.

(3) Opatrenie 3: Činnosti zamerané na zvyšovanie povedomia a programy prevencie v celej EÚ

Na miestnej, vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni a v tretích krajinách sa už uskutočnili mnohé programy prevencie obchodovania s ľuďmi, najmä kampane zamerané na zvyšovanie povedomia. Zatiaľ sa však nevyvinulo veľké úsilie na systematické vyhodnotenie dosahu týchto programov prevencie z hľadiska dosiahnutia ich cieľov, ako sú zmeny správania a postojov, ktorými by sa znížila pravdepodobnosť výskytu obchodovania s ľuďmi. Nemáme veľa poznatkov o pridanej hodnote, ani o súdržnosti a (prípadne) súlade takýchto iniciatív, ani o prepojeniach medzi nimi.

Komisia v roku 2013 v rámci programu financovania vnútorných záležitostí vykoná dôkladnú **analýzu iniciatív zameraných na predchádzanie obchodovaniu s ľuďmi, ktoré už realizujú rôzni aktéri**. V nadväznosti na to Komisia spolu s členskými štátmi vypracuje usmernenia na úrovni EÚ o budúcich preventívnych opatreniach a informačných kampaniach zohľadňujúcich rodový aspekt. Na základe analýzy už prebiehajúcich preventívnych činností sa v roku 2015 vytvorí **prepojenie s existujúcimi kampaňami zvyšovania povedomia**²⁷.

S využitím programu financovania vnútorných záležitostí začne Komisia v roku 2014 v rámci celej EÚ realizovať **činnosti zamerané na zvyšovanie povedomia**, ktoré budú orientované najmä na špecifické zraniteľné skupiny, ako sú ohrozené ženy a deti, pracovníci v domácnosti, rómske komunity, neregistrovaní pracovníci, a na situácie, ako sú veľké

²⁶ Článok 23 smernice 2011/36/EÚ týkajúcej sa obchodovania s ľuďmi.

²⁷ Napr. kampaň UNODC „Blue Heart“ alebo kampaň „Blue Blindfold“ v Spojenom kráľovstve.

športové podujatia. Internet a sociálne siete budú slúžiť ako prostriedky účinného zvyšovania povedomia cieľným spôsobom.

2.3. PRIORITA C: Zintenzívnenie stíhania obchodníkov s ľuďmi

Obchodovanie s ľuďmi prekračuje hranice jednotlivých členských štátov. Väčšina obchodníkov s ľuďmi operuje v rámci dôkladne vybudovaných sietí, ktoré im umožňujú presun obetí cez hranice alebo z jedného miesta na druhé v rámci jednej krajiny. Rastie obchodovanie s ľuďmi v rámci jednej krajiny, pri ktorom sú mnohé obete občanmi EÚ, s ktorými sa obchoduje v rámci ich vlastného alebo iného členského štátu. Aj keď sa v poslednom období venovala väčšia pozornosť vyšetrovaniu a trestnému stíhaniu prípadov obchodovania s ľuďmi, celkový počet trestne stíhaných prípadov v EÚ je aj naďalej nízky. Porovnanie údajov v skutočnosti ukázalo pokles počtu odsúdení za obchodovanie s ľuďmi, a to z 1534 odsúdení v roku 2008 na 1445 v roku 2009 a 1144 v roku 2010.

(1) Opatrenie 1: Zriadenie vnútroštátnych multidisciplinárnych jednotiek presadzovania práva

V cykle politik EÚ pre boj proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti členské štáty uznali v strategických cieľoch a operatívnych postupoch význam inovačného, multidisciplinárneho a proaktívneho prístupu na dosiahnutie lepších výsledkov pri vyšetovaní a stíhaní prípadov obchodovania s ľuďmi.

S cieľom lepšie vyšetovať a stíhať obchodníkov s ľuďmi, ďalej posilniť cezhraničnú spoluprácu a centralizovať poznatky o obchodovaní s ľuďmi by členské štáty mali **zriadiť vnútroštátne multidisciplinárne jednotky presadzovania práva v oblasti obchodovania s ľuďmi**. Tieto jednotky by mali fungovať ako kontaktné miesta pre agentúry EÚ, najmä pre Europol²⁸, a oznamovať zhromaždené informácie národným jednotkám Europolu na ich ďalšie postúpenie Europolu. Jednotky by sa mali zamerať na všetky formy obchodovania s ľuďmi a mali by zlepšiť odhaľovanie takýchto prípadov a zhromažďovanie a analýzu informácií v tejto oblasti. Je potrebné zaviesť postupy na regulovanie výmeny informácií medzi miestnymi a regionálnymi jednotkami presadzovania práva a národnými jednotkami. Jednotky by sa mali takisto zaoberať meniacimi sa vzorcami správania, ako je nábor obetí obchodovania s ľuďmi a propagácia ich služieb na internete.

(2) Opatrenie 2: Zabezpečenie proaktívneho finančného vyšetovania

V súlade s odporúčaniami Finančnej akčnej skupiny Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj²⁹ by členské štáty mali v roku 2013 **proaktívne viesť finančné vyšetovania prípadov obchodovania s ľuďmi**, poskytovať informácie do analytického pracovného súboru Europolu a ďalej spolupracovať s agentúrami EÚ, ako je Eurojust a Európska policajná akadémia (CEPOL).

²⁸ Jednotky by mali fungovať ako kontaktné miesto pre orgány presadzovania práva v iných krajinách EÚ aj mimo nej a experti z jednotky by sa mali zúčastňovať na rokovaní, ako sú zasadnutia skupiny pre analytické pracovné súbory (AWF) v oblasti obchodovania s ľuďmi, rokovania týkajúce sa politického cyklu EÚ a stretnutia kontaktných miest uvedených v kontaktnej príručke Europolu pre prípady obchodovania s ľuďmi.

²⁹ Medzinárodné normy boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu a jeho propagácii, odporúčania Finančnej akčnej skupiny, Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj, február 2012.

Europol vypracuje do roku 2015 analýzu na základe informácií o finančných vyšetrovaníach prípadov obchodovania s ľuďmi, ktoré mu poskytnú členské štáty. Táto analýza by mala viesť k identifikácii osvedčených postupov a modelov vyšetrení vykonávaných finančnou políciou. Finančné vyšetrenie bolo uznané za nástroj na zhromažďovanie dôkazov. Zhromažďovanie dôkazov na trestné stíhanie obchodníkov s ľuďmi sa ešte stále vo veľkej miere opiera o vyhlásenia obetí. Dôkazy získané z toku peňažných prostriedkov by mohli obzvlášť vo vysokorizikových sektoroch³⁰ poskytnúť potrebný dodatočný dôkaz, ktorý by obeť zbavil bremena vypovedať na súde. Finančné vyšetrenie môže pomôcť pri posudzovaní rizika, pri prehľbovaní poznatkov o operačných postupoch páchatel'ov trestných činov súvisiacich s obchodovaním s ľuďmi a pri zlepšení detekčných nástrojov.

(3) Opatrenie 3: Zintenzívnenie cezhraničnej policajnej a súdnej spolupráce

Komisia uznáva význam zvyšovania úrovne súdnej spolupráce v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Vyzýva preto vnútroštátne orgány a agentúry EÚ, aby v prípade potreby vytvorili spoločné vyšetrovacie tímy a zapojili Europol a Eurojust do všetkých cezhraničných prípadov obchodovania s ľuďmi. Členské štáty by mali v plnej miere využívať potenciál agentúr EÚ a navzájom si vymieňať informácie s cieľom zvýšiť počet a kvalitu cezhraničných vyšetrení na úrovni trestného stíhania a na justičnej úrovni. Agentúry EÚ by si v súlade so svojimi mandátmi mali vzájomne vymieňať informácie, a to tak medzi sebou, ako aj s členskými štátmi. Členské štáty by mali takisto spolupracovať s Eurojustom pri vykonávaní budúceho akčného plánu Eurojustu na boj proti obchodovaniu s ľuďmi.

(4) Opatrenie 4: Zintenzívnenie cezhraničnej spolupráce

V roku 2012 bude EÚ prostredníctvom nástroja stability financovať pilotný projekt na posilnenie regionálnej spolupráce v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi na trasách z východu do EÚ.

K súladu medzi vnútornými a vonkajšími aspektmi bezpečnostných politík EÚ prispievajú aj ďalšie iniciatívy proti organizovanému zločinu a obchodovaniu s ľuďmi. Rozšíria takisto poznatky o prepojeniach medzi zločineckými sieťami zapojenými do obchodovania s ľuďmi a inými oblastami trestnej činnosti. Ich cieľom by malo byť zlepšenie systémov zhromažďovania, analýzy a výmeny údajov na národnej a nadnárodnej úrovni, podpora a pomoc pri výmene informácií a regionálnej koordinácii boja proti obchodovaniu s ľuďmi a posilnenie vnútroštátnej a nadnárodnej spolupráce pri presadzovaní práva a kapacít prokurátorov, konzulárneho personálu a zamestnancov mimovládnych organizácií.

2.4. PRIORITA D: Posilnenie koordinácie a spolupráce medzi kľúčovými aktérmi a posilnenie súdržnosti politík

Je potrebné zlepšiť koordináciu a spoluprácu medzi kľúčovými aktérmi pôsobiacimi v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, a to na základe multisektorového a multidisciplinárneho prístupu. Konzistentnosť je takisto dôležitá na zabezpečenie toho, aby v súvisiacich politikách bola zahrnutá aj politika boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

³⁰ Europol, „Hodnotenie hrozieb organizovanej trestnej činnosti v EÚ za rok 2011“. Týmito sektormi sú: poľnohospodárstvo, stavebníctvo, textilný priemysel, zdravotná starostlivosť, domáce práce a sexuálny priemysel (pozri s. 19).

Spoluprácu medzi rôznymi aktérmi možno najlepšie zorganizovať prostredníctvom formalizovaných mechanizmov a postupov, ktorými sa vytvorí jasný záväzok a objasnia sa funkcie a úlohy zainteresovaných subjektov. Agentúry EÚ pre oblasť spravodlivosti a vnútorných záležitostí podpísali 18. októbra 2011 pri príležitosti piateho európskeho dňa boja proti obchodovaniu s ľuďmi spoločné vyhlásenie. Táto dohoda sa týka lepšieho predchádzania obchodovaniu s ľuďmi, účinnejšieho vyšetřovania a stíhania páchatel'ov, ako aj účinnejšej ochrany obetí, ktorá by bola v súlade so základnými právami a zohľadňovala by rodovú príslušnosť obetí³¹. Komisia bude **koordinovať a monitorovať vykonávanie tejto dohody**.

- (1) Opatrenie 1: Posilnenie siete národných spravodajcov alebo rovnocenných mechanizmov EÚ

Neformálna sieť národných spravodajcov alebo rovnocenných mechanizmov EÚ bola zriadená v roku 2009 a zasadá každých šesť mesiacov. V súlade s článkom 19 smernice o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu musia všetky členské štáty ustanoviť národných spravodajcov alebo rovnocenné mechanizmy, ktorých úlohy zahŕňajú posudzovanie trendov obchodovania s ľuďmi, hodnotenie výsledkov dosiahnutých prostredníctvom opatrení proti obchodovaniu s ľuďmi a zhromažďovanie štatistických údajov. V roku 2013 Komisia **posilní koordinačný mechanizmus v rámci celej EÚ na podporu práce národných spravodajcov**, ktorých cieľom je monitorovať vykonávanie záväzkov členských štátov voči EÚ a medzinárodných záväzkov, zhromažďovať údaje, analyzovať trendy obchodovania s ľuďmi a realizovať ich výskum na národnej úrovni, ako aj posudzovať pokrok v predchádzaní obchodovaniu s ľuďmi, boji proti nemu a ochrane obetí a súčasne zabezpečovať účasť občianskej spoločnosti.

- (2) Opatrenie 2: Koordinácia činností vonkajšej politiky EÚ

Dokument o konkrétnych opatreniach na posilnenie vonkajšieho rozmeru EÚ v boji proti obchodovaniu s ľuďmi a globálny prístup k migrácii a mobilite umožňujú lepšiu koordináciu činností vonkajšej politiky EÚ a poskytujú súdržný prístup založený na dohodách, strategických partnerstvách a politických dialógoch EÚ. Mal by sa vypracovať zoznam prioritných tretích krajín a regiónov pre budúce partnerstvá. S cieľom posilniť spoluprácu, vytvárať partnerstvá a zlepšovať koordináciu a súdržnosť by sa v roku 2013 mohlo zväziť vytvorenie **mechanizmov spolupráce v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi v delegáciách EÚ nachádzajúcich sa v prioritných tretích krajinách a regiónoch**.

Komisia bude takisto pracovať na **posilnení a formalizovaní partnerstiev s medzinárodnými organizáciami**³² pôsobiacimi v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi s cieľom zlepšiť výmenu informácií a zabezpečiť spoluprácu, najmä pokiaľ ide o strategické plánovanie, stanovovanie priorít, zhromažďovanie údajov, výskum, monitorovanie a hodnotenie.

³¹ Ide o tieto agentúry: CEPOL, EASO, EIGE, Europol, Eurojust, Agentúra pre základné práva (FRA) a Frontex, <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/entity.action?id=55a48066-dcf5-4e71-b191-cedcf0caa97a>.

³² Komisia rôznymi spôsobmi formalizovala partnerstvá a spolupracuje s OSN, Radou Európy, Medzinárodnou organizáciou pre migráciu, Organizáciou pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, Svetovou zdravotníckou organizáciou a Medzinárodnou organizáciou práce. Ďalšia spolupráca s týmito organizáciami bude dôležitá najmä v súvislosti s bojom proti obchodovaniu s ľuďmi na účely odoberania orgánov.

Obchodovanie s ľuďmi predstavuje závažné porušovanie ľudských práv uvedených v Charte základných práv. Preto sa bude **v rámci dohôd EÚ s tretími krajinami vrátane dohôd o voľnom obchode** aj naďalej zahŕňať do doložiek o ľudských právach, ktoré vytvárajú základ pre spoluprácu v oblasti ľudských práv a ich podporu³³.

Komisia **bude pokračovať vo financovaní projektov** prostredníctvom rozvojovej spolupráce a iných programov financovania v oblasti vonkajších vzťahov. Tieto projekty budú zamerané na všetky relevantné aspekty boja proti obchodovaniu s ľuďmi **v tretích krajinách a regiónoch** vrátane obchodovania s ľuďmi medzi južnými krajinami a budú zahŕňať prevenciu, ochranu a trestné stíhanie.

(3) Opatrenie 3: Podpora zriadenia platformy občianskej spoločnosti

V roku 2013 sa **zriadi platforma EÚ pre organizácie občianskej spoločnosti a poskytovateľov služieb** pôsobiacich v oblasti ochrany a podpory obetí v členských štátoch a vybraných tretích krajinách. Komisia zabezpečí, aby boli na tento účel vyčlenené finančné prostriedky v rámci programov financovania vnútorných záležitostí.

(4) Opatrenie 4: Preskúmanie projektov financovaných EÚ

V uplynulých rokoch Európska komisia financovala mnoho projektov v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi³⁴. Tieto projekty sa zameriavali na rozličné zainteresované strany a zaoberali sa danou problematikou z rôznych uhlov pohľadu. Komisia zabezpečí, aby sa na webovej stránke venovanej boju proti obchodovaniu s ľuďmi sprístupňovali informácie o všetkých projektoch financovaných EÚ, ktoré súvisia s vnútornými a vonkajšími aspektmi obchodovania s ľuďmi. Vzhľadom na potrebu väčšej súdržnosti politík v jednotlivých sektoroch, ktoré majú vplyv na prácu a iniciatívy v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, Komisia v roku 2014 ako ďalší krok **vykoná komplexné preskúmanie týchto projektov** a zmapuje geografické oblasti, zameranie, rôznych aktérov a druhy týchto projektov, ako aj ich výsledky a odporúčania. **Toto preskúmanie podporí budúce projekty a poskytne pevný základ pre súdržnú, nákladovo efektívnu a strategickú politiku EÚ a pre iniciatívy poskytujúce financovanie.**

(5) Opatrenie 5: Posilnenie základných práv v politike boja proti obchodovaniu s ľuďmi a relevantných činnostiach

Zahrnutie hľadiska základných práv do politiky boja proti obchodovaniu s ľuďmi a právnych predpisov je potrebné na zabezpečenie súdržnosti práce vykonanej v tejto oblasti. Stratégia Komisie týkajúca sa účinného uplatňovania Charty základných práv Európskou úniou od Komisie vyžaduje, aby od počiatočného štádia prostredníctvom „kontroly základných práv“³⁵ zaistila, že jej legislatívne a iné akty vždy zaručujú základné práva uvedené v charte³⁶.

³³ Spoločné oznámenie: *Ľudské práva a demokracia v centre vonkajšej činnosti EÚ – smerom k účinnejšiemu prístupu*, KOM(2011) 886 v konečnom znení.

³⁴ Informácie o väčšine projektov sú k dispozícii na webovej stránke Komisie venovanej boju proti obchodovaniu s ľuďmi.

³⁵ Stratégia účinného uplatňovania Charty základných práv Európskou úniou, KOM(2010) v konečnom znení, 19.10.2010, k dispozícii na webovej stránke: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0573:FIN:SK:PDF>.

³⁶ Pracovný dokument útvarov Komisie – Prevádzkové usmernenie o zohľadňovaní základných práv v posúdeniach vplyvu vypracovaných Komisiou, SEK(2011) 567 v konečnom znení, 6.5.2011.

Dôležitú prácu vykonali aj rôzne organizácie a orgány, najmä Agentúra Európskej únie pre základné práva, Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov a Rada Európy. Okrem toho bol vytvorený nástroj pre organizácie občianskej spoločnosti na posúdenie politiky a legislatívy v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi³⁷ a nástroj na poskytnutie usmernení týkajúcich sa základných práv v posúdeniach vplyvu Komisie.

S cieľom posilniť existujúce nástroje a stavať na svojej doterajšej a prebiehajúcej práci v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi Agentúra Európskej únie pre základné práva začne v roku 2014 **vyvíjať nový nástroj, ako je príručka alebo usmernenie, na pomoc členským štátom pri riešení otázok základných práv** súvisiacich najmä s politikou boja proti obchodovaniu s ľuďmi a relevantnými činnosťami. Nástroj zohľadní príslušné štruktúry, postupy a výsledky a zameria sa na práva obetí s prihliadnutím na rodové hľadisko a najlepší záujem dieťaťa. V ďalšom kroku Komisia **pomôže členským štátom pri implementácii tohto nástroja** prostredníctvom budúcich programov financovania v oblasti spravodlivosti.

(6) Opatrenie 6: Koordinácia potrieb odbornej prípravy v multidisciplinárnom kontexte

Jedným z kľúčových bodov smernice týkajúcej sa obchodovania s ľuďmi a zrejším spoločným menovateľom väčšiny odpovedí na konzultáciu o tejto stratégii je **potreba poskytnúť odbornú prípravu pracovníkom v tejto oblasti**. Vzdelávacie mechanizmy a ciele špecializované programy v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi musia byť jednotnejšie a súdržnejšie³⁸. Je potrebné, aby osoby, ktoré sa pravidelne zaoberajú otázkami obchodovania s ľuďmi, mali náležitú odbornú prípravu. **Komisia posilní odbornú prípravu so zameraním na justíciu a cezhraničné presadzovanie práva** prostredníctvom oznámenia o budovaní dôvery v spravodlivosť v celej EÚ a oznámenia o európskom systéme odbornej prípravy, ktoré je plánované na koniec roka 2012. **Hlavným zámerom** Komisie bude **prepojiť jednotlivých aktérov** s cieľom zvýšiť súdržnosť politik a zamerať sa v prípade potreby na osobitné oblasti alebo aktérov.

Preskúmajú sa možnosti vytvorenia vzdelávacích rámcov pre krajiny v procese transformácie a rozvojové krajiny, okrem iného prostredníctvom Európskej nadácie pre odborné vzdelávanie. Európska policajná akadémia, Frontex a Európsky podporný úrad pre azyl sa budú ďalej zaoberať potrebami odborného vzdelávania svojich príslušných zainteresovaných strán³⁹. Komisia zváži spoluprácu s delegáciami EÚ s cieľom poskytnúť im – a prostredníctvom nich aj tretím krajinám – odbornú prípravu zameranú na riešenie problému obchodovania s ľuďmi.

2.5. PRIORITA E: Zlepšovanie poznatkov o účinných reakciách na problémy objavujúce sa v súvislosti so všetkými formami obchodovania s ľuďmi

Trendy, vzorce a pracovné metódy obchodníkov s ľuďmi sa vo všetkých formách obchodovania s ľuďmi menia a prispôsobujú sa vzorcom ponuky a dopytu. Formy

³⁷ „Sprievodca pre oblasť práv“, <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/entity?id=7dbb0353-cb8a-4bcc-a3fa-34dfbe01bbca>.

³⁸ Oznámenie Komisie „Budovanie dôvery v spravodlivosť v celej EÚ: nový rozmer Európskej odbornej justičnej prípravy“, KOM (2011) 551 v konečnom znení.

³⁹ CEPOL poskytuje odborné vzdelávanie v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ako aj spoločný študijný plán a elektronický školiaci modul pre príslušníkov polície. Frontex vypracoval osobitnú školiacu príručku pre pohraničnú stráž o obchodovaní s ľuďmi. Nástroje a informácie súvisiace s identifikáciou a odovzďávaním obetí obchodovania s ľuďmi budú súčasťou súboru nástrojov Európskeho podporného úradu pre azyl (EASO), napríklad školiacich modulov a príručiek.

vykorisťovania sa často zlučujú a prepájajú, čo sťažuje presnú identifikáciu formy vykorisťovania, ktorému sú obe vystavené. O to ťažšia je aj identifikácia obetí. Je potrebné zabezpečiť rýchle pochopenie týchto trendov a účinnú reakciu na ne.

(1) Opatrenie 1: Vytvorenie systému zhromažďovania údajov v rámci celej EÚ

Komisia spolu s členskými štátmi **vytvorí systém na zhromažďovanie a zverejňovanie údajov rozlíšených podľa veku a pohlavia v rámci celej EÚ**. Dôležitou súčasťou tejto práce bude aj pochopenie tokov a trendov obchodovania s ľuďmi v rámci jednej krajiny. Na základe výsledkov analýzy prvej iniciatívy zhromažďovania údajov v roku 2012 bude Komisia spolu s národnými spravodajcami pracovať na **zabezpečení toho, aby sa v nadväzujúcej iniciatíve pokrývajúcej roky 2011 a 2012 zhromaždili porovnateľné a spoľahlivé údaje**. Výsledky by mali byť k dispozícii v roku 2014.

V oznámení o mapovaní trestnej činnosti v EÚ Komisia zdôraznila potrebu zhromaždiť spoľahlivé, porovnateľné údaje pre dôkazmi podloženú politiku boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Toto oznámenie zahŕňa akčný plán na roky 2011 – 2015⁴⁰ zameraný na zhromažďovanie údajov o niekoľkých ukazovateľoch.

(2) Opatrenie 2: Získavanie poznatkov týkajúcich sa rodového hľadiska obchodovania s ľuďmi a zraniteľných skupín

Komisia sa bude v roku 2013 **prehlbovať poznatky o rodovom hľadáisku obchodovania s ľuďmi** vrátane rodových aspektov spôsobu náboru a vykorisťovania mužov a žien, rodových dôsledkov rôznych foriem obchodovania s ľuďmi a prípadných rozdielov, pokiaľ ide o zraniteľnosť mužov a žien voči viktimizácii a jej dosah na nich.

Zraniteľnosť voči obchodovaniu s ľuďmi a rôznym formám vykorisťovania je determinovaná rodovou príslušnosťou. Zatiaľ čo so ženami a dievčatami sa zvyčajne obchoduje na účel vykorisťovania v sexuálnom priemysle, domácnostiach alebo sektore starostlivosti, muži a chlapci bývajú skôr obeťami nútených prác, najmä v poľnohospodárstve, baníctve a lesníckom sektore a rybárskych flotilách. Okrem toho sa môžu líšiť aj krátkodobé a dlhodobé následky pre ženy a mužov, ktorí boli obeťami obchodovania s ľuďmi, a to v závislosti od formy obchodovania a rodovej príslušnosti.

Zraniteľné skupiny sú vystavené väčšiemu riziku, že sa stanú obeťami obchodovania s ľuďmi. Tieto skupiny zahŕňajú deti, najmä deti s predčasne ukončenou školskou dochádzkou, deti migrantov, ktoré zostali v krajine pôvodu⁴¹, maloletých bez sprievodu a deti so zdravotným postihnutým, ako aj osoby z rómskej komunity⁴². Okrem rodovej perspektívy Komisia v roku 2014 zabezpečí aj dostupnosť finančných prostriedkov v rámci programu na financovanie výskumu s cieľom **získať viac poznatkov o týchto vysokorizikových skupinách**, zameria sa takisto na lepšie a súdržnejšie zacielenie budúcich opatrení a bude spolupracovať s členskými štátmi.

(3) Opatrenie 3: Poznatky o nábore obetí cez internet

⁴⁰ Oznámenie „Mapovanie trestnej činnosti v EÚ: Štatistický akčný plán na roky 2011 – 2015“, KOM(2011) 713 v konečnom znení.

⁴¹ To sa vzťahuje na deti, ktorých rodičia pracujú v inom členskom štáte a nechávajú deti v krajine pôvodu.

⁴² S prihliadnutím na výskum na túto tému, napr. Štúdiu o typológii detského žobrania v EÚ a politických reakciách, JLS/2009/ISEC/PR/008-F2.

Komisia v roku 2014 v rámci programu na financovanie bezpečnejšieho internetu podporí projekty zamerané na **rozšírenie poznatkov o náboře obetí prostredníctvom internetu a sociálnych sietí – vrátane náboru uskutočňovaného pomocou sprostredkovateľov**. Internet je dostupný širokému spektru osôb a ponúka početné možnosti náboru obetí⁴³. Tento nábor sa uskutočňuje prostredníctvom pracovných ponúk (najčastejšie inzerovaných ako atraktívne pracovné príležitosti v zahraničí v oblasti modelingu, tanečných alebo kabaretných predstavení atď.), ktoré sú dostupné cez jednoduché vyhľadávače alebo automaticky otvárané reklamy, diskusné webové stránky (chat rooms) a nevyžiadané e-maily. Ako prostriedok náboru obetí sa čoraz viac využívajú aj sociálne siete.

(4) Opatrenie 4: Zameranie na obchodovanie s ľuďmi na účel pracovného vykorisťovania

S cieľom zvýšiť počet vyšetrovaných a stíhaných prípadov obchodovania s ľuďmi na účel pracovného vykorisťovania a zlepšiť kvalitu týchto vyšetrovaní a stíhaní bude Komisia v roku 2013 v rámci programu financovania vnútorných záležitostí financovať **štúdiu o judikatúre vo všetkých členských štátoch**. Mnoho správ poukazuje na rôzne prístupy členských štátov k riešeniu obchodovania s ľuďmi na účely pracovného vykorisťovania. Zdá sa, že príslušné ustanovenia trestného práva a ich vykonávanie sú v jednotlivých členských štátoch odlišné, čo môže byť prekážkou cezhraničnej spolupráce v tejto oblasti. Lepší prehľad o judikatúre v členských štátoch môže ozrejmiť rozdiely v prístupoch.

Náležité vykonávanie právnych predpisov týkajúcich sa pracovného práva (pracovného trhu) a migrantov pracujúcich v EÚ prispeje k prevencii rôznych foriem obchodovania s ľuďmi. Je potrebné viac sa zamerať na administratívne aspekty obchodovania s ľuďmi, ako sú dodávatelia a subdodávatelia a agentúry sprostredkujúce prácu, najmä v sektoroch, v ktorých existuje vysoké riziko obchodovania s ľuďmi. Je potrebné podporovať aj program dôstojnej práce EÚ⁴⁴ a lepšiu sociálnu ochranu v krajinách pôvodu.

V roku 2015 bude Komisia spolupracovať s Európskou nadáciou pre zlepšovanie životných a pracovných podmienok (Eurofund) na **vypracovaní príručky najlepších postupov pre verejné orgány** týkajúcej sa monitorovania a kontroly agentúr dočasného zamestnávania a iných sprostredkovateľských agentúr s cieľom predchádzať obchodovaniu s ľuďmi. Táto príručka by mala obsahovať aj systémy udeľovania licencií a práce týkajúce sa právnej zodpovednosti takýchto agentúr.

Komisia takisto **posilní spoluprácu s inšpektormi v oblasti práce, sociálnych vecí, zdravotnej starostlivosti, bezpečnosti a rybolovu**, pokiaľ ide o identifikáciu a odovzdávanie obetí obchodovania s ľuďmi, zvyšovanie povedomia a odbornú prípravu, a to tak, že tento bod začlení do agendy sietí EÚ v roku 2013.

3. HODNOTENIE A MONITOROVANIE

S prihliadnutím na množstvo mechanizmov podávania správ v oblasti obchodovania s ľuďmi v EÚ⁴⁵ a súvislosť tohto oznámenia so smernicou týkajúcou sa obchodovania s ľuďmi

⁴³ Pozri štúdiu Rady Európy o zneužívaní internetu na nábor obetí obchodovania s ľuďmi, 2007.

⁴⁴ Oznámenie Komisie „Podpora dôstojnej práce pre všetkých – Prínos Únie k implementácii programu dôstojnej práce vo svete“, KOM(2006) 249 v konečnom znení.

⁴⁵ Zámerom je využiť v najväčšej možnej miere existujúce mechanizmy podávania správ v oblasti obchodovania s ľuďmi, ako je podávanie správ v rámci cyklu politiky EÚ pre boj proti

Komisia zamýšľa zaviesť účinné postupy monitorovania a hodnotenia, ktoré by nevytvárali repetitívne mechanizmy podávania správ. Členským štátom sa odporúča, aby vykonali vlastné hodnotenie a monitorovanie národných stratégií a činností zameraných na boj proti obchodovaniu s ľuďmi.

V súlade so smernicou týkajúcou sa obchodovania s ľuďmi Komisia do apríla 2015 posúdi rozsah, v akom členské štáty prijali potrebné opatrenia na dosiahnutie súladu s uvedenou smernicou a výsledky uvedie v správe Európskemu parlamentu a Rade.

Komisia potom bude v súlade so smernicou a s podporou členských štátov **predkladať každé dva roky správu** Rade a Európskemu parlamentu **o pokroku** dosiahnutom v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Prvá správa, ktorá sa má predložiť v roku **2014, bude obsahovať aj prvé hodnotenie tohto oznámenia.**

V správe z roku 2016 sa **posúdi vplyv vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré ustanovujú ako trestný čin využívanie služieb, ktoré sú predmetom vykorisťovania súvisiaceho s obchodovaním s ľuďmi.** V prípade potreby bude správa obsahovať aj príslušné návrhy.

So zreteľom na opatrenia uvedené v tomto oznámení bude neformálna sieť národných spravodajcov alebo iných rovnocenných mechanizmov rozhodujúca pri monitorovaní a hodnotení týchto opatrení. Zohľadnia sa aj správy vydané na úrovni členských štátov. **Komisia dôrazne odporúča národným spravodajcom alebo rovnocenným mechanizmom, aby pri príprave svojich správ uskutočnili konzultácie s občianskou spoločnosťou.**

Zabezpečenie toho, aby táto stratégia na roky 2012 – 2016 týkajúca sa odstránenia obchodovania s ľuďmi mala zamýšľaný účinok, bude vo veľkej miere závisieť od dostupnosti finančných zdrojov a od zapojenia všetkých aktérov uvedených v tomto oznámení.

Prehľad opatrení stratégie EÚ na roky 2012 –2016 zameranej na odstránenie obchodovania s ľuďmi

PRIORITY A OPATRENIA	ZODPOVEDNÝ SUBJEKT	ČASOVÝ HARMONOGRAM
PRIORITA A: Identifikácia a ochrana obetí obchodovania s ľuďmi a pomoc týmto obetiam		
Vývoj vnútroštátnych mechanizmov účinnej spolupráce pri pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi	ČŠ/KOM	2012
Usmernenia o ochrane obetí	KOM	2015
Model nadnárodného mechanizmu účinnej spolupráce v EÚ pri pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi	KOM	2015
Usmernenia o lepšej identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi	KOM	2014
Usmernenia pre konzulárne služby a pohraničnú stráž o identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi	KOM	2012
Usmernenia o systémoch ochrany detí	KOM	2014
Posilnenie systémov ochrany detí na zaistenie bezpečného návratu a predchádzanie opätovnému zneužitiu na obchodovanie s ľuďmi	ČŠ	2015
Model najlepších postupov, pokiaľ ide o úlohu poručníkov a/alebo zástupcov obetí v detskom veku	KOM/Agentúra pre základné práva	2014
Informácie o pracovných právach, sociálnych právach, právach obetí a migrantov v rámci právnych predpisov EÚ	KOM	2013
Šírenie informácií o pracovných právach, sociálnych právach, právach obetí a migrantov na národnej úrovni	ČŠ/KOM	2014

PRIORITY A OPATRENIA	ZODPOVEDNÝ SUBJEKT	ČASOVÝ HARMO NOGRA M
PRIORITA B: Zintenzívnenie predchádzania obchodovaniu s ľuďmi		
Výskum znižovania dopytu po službách poskytovaných obeťami obchodovania s ľuďmi	KOM	2013
Zriadenie Európskej obchodnej koalície proti obchodovaniu s ľuďmi	KOM	2014
Modely a usmernenia týkajúce sa znižovania dopytu	KOM/Európska obchodná koalícia	2016
Analýza existujúcich iniciatív vykonávaných zainteresovanými stranami v oblasti predchádzania	KOM	2013
Činnosti v rámci celej EÚ zamerané na zvyšovanie povedomia a orientované na špecifické zraniteľné skupiny	KOM	2014

PRIORITY A OPATRENIA	ZODPOVEDNÝ SUBJEKT	ČASOVÝ HARMO NOGRA M
PRIORITA C: Zintenzívnenie stíhania obchodníkov s ľuďmi		
Zriadenie národných multidisciplinárnych jednotiek presadzovania práva v oblasti obchodovania s ľuďmi	ČŠ	Prebieha

Proaktívne finančné vyšetrowanie prípadov obchodovania s ľuďmi a spolupráca s agentúrami EÚ	ČŠ	2013
Analýza informácií o finančnom vyšetrowaní v oblasti obchodovania s ľuďmi poskytnutých členskými štátmi	Europol/ČŠ	2015
Spoločné vyšetrovacie tímy	ČŠ/agentúry EÚ	Prebieha
Využitie potenciálu agentúr EÚ v plnej miere	ČŠ/agentúry EÚ	Prebieha
Implementácia akčného plánu Eurojustu na boj proti obchodovaniu s ľuďmi	Eurojust/ČŠ	2013
Regionálna spolupráca v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi na trase z východu do EÚ	KOM	2012

PRIORITY A OPATRENIA	ZODPOVEDNÝ SUBJEKT	ČASOVÝ HARMO NOGRA M
PRIORITA D: Posilnenie koordinácie a spolupráce medzi kľúčovými aktérmi a posilnenie súdržnosti politík		
Koordinácia a monitorovanie realizácie spoločného vyhlásenia podpísaného agentúrami EÚ pre oblasť spravodlivosti a vnútorných vecí	KOM	Prebieha
Posilnenie koordinačného mechanizmu v rámci celej EÚ na podporu neformálnej siete národných spravodajcov alebo rovnocenných mechanizmov	KOM/ČŠ	2013
Možné vytvorenie mechanizmov spolupráce v delegáciách EÚ v prioritných tretích krajinách	KOM/ESVČ/ČŠ	2013

a regiónoch		
Posilnenie a formalizácia partnerstiev s medzinárodnými organizáciami	KOM/medzinárodné organizácie/ESVČ	Prebieha
Zahrnutie obchodovania s ľuďmi do doložiek o ľudských právach	KOM/ESVČ	Prebieha
Financovanie projektov boja proti obchodovaniu s ľuďmi v tretích krajinách a regiónoch	KOM/ESVČ	Prebieha
Platforma organizácií občianskej spoločnosti a poskytovateľov služieb EÚ	KOM	2013
Preskúmanie projektov boja proti obchodovaniu s ľuďmi financovaných EÚ	KOM	2014
Nástroj na posúdenie základných práv v politike boja proti obchodovaniu s ľuďmi a relevantných činnostiach	KOM/Agentúra pre základné práva	2014
Pomoc členským štátom pri implementácii nástroja na posúdenie základných práv	KOM/ČŠ	Prebieha
Posilnenie odborného vzdelávania zameraného na súdnych úradníkov a príslušníkov orgánov poverených cezhraničným presadzovaním práva	KOM/agentúry EÚ	2012
Zvýšenie súdržnosti politík prostredníctvom programov odborného vzdelávania	KOM/ČŠ	Prebieha

PRIORITY A OPATRENIA	ZODPOVEDNÝ SUBJEKT	ČASOVÝ HARMO NOGRA M
PRIORITA E: Zlepšovanie poznatkov o účinných reakciách na meniace sa trendy v oblasti obchodovania s ľuďmi		

Systém na zhromažďovanie a zverejňovanie údajov rozlíšených podľa veku a pohlavia v rámci celej EÚ	KOM/ČŠ	2012
Porovnateľné a spoľahlivé údaje v rámci nadväzujúcej iniciatívy pokrývajúcej roky 2011 a 2012	KOM/ČŠ/národní spravodajcovia	2014
Výskum rodového hľadiska v obchodovaní s ľuďmi	KOM	2013
Výskum skupín, pri ktorých existuje vysoké riziko, že sa stanú obeťami obchodovania s ľuďmi	KOM	2014
Výskum náboru prostredníctvom internetu a sociálnych sietí	KOM/ČŠ	2014
Štúdiá o judikatúre v oblasti obchodovania s ľuďmi alebo pracovného vykorisťovania	KOM/ČŠ	2013
Príručka najlepších postupov pre verejné orgány týkajúca sa monitorovania agentúr dočasného zamestnávania a sprostredkovateľských agentúr	EUROFUND/KOM	2015
Spolupráca s inšpektormi práce, sociálnych vecí, zdravotnej starostlivosti, bezpečnosti a rybolovu	KOM	2013